

Skattenivået til Norges 400 rikeste familier 2006-2014

av Eirik Lieng og Pål Bilit Sveen, MSc in Business and Economics at NHH 2016

For Norges 400 rikeste familier utgjorde samlet formuesskatt i 2014 0,24 prosent av deres anslåtte realformue. Dette er vesentlig lavere enn den offisielle skattesatsen som var 1 prosent. Vi finner likevel at disse familiene opplevde en vesentlig skjerpelse av formuesskatten fra 2006 til 2014 som følge av regelendringer. I 2006 var den effektive formuesskatten bare 0,15 prosent. Formuesskatten utgjorde nesten 60 prosent av utlignet personskatt for familiene i 2014, og utlignet personskatt utgjorde 7,5 prosent av deres samlede avkastning målt ved vekst i anslått realformue fra 2014 til 2015. Den effektive skattesatsen varierte betydelig fra familie til familie avhengig av investeringsprofil.

Vi har studert skattenivået til Norges rikeste familier ved å ta utgangspunkt i Kapitals 400-liste. Listen bygger på styring og kontroll, ikke formelt eierskap. Formuen som fremkommer kan derfor være fordelt på flere familiemedlemmer gjennom formelt eierskap. Vi har kartlagt de nærmeste slektningene til disse 400 personene og ser på familiene som en enhet.

Vi finner at familiene på et aggregert nivå betalte en effektiv formuesskattesats på 0,24 prosent i 2014. Det vil si at den samlede formuesskatten for disse familiene tilsvarte 0,24 prosent av deres anslåtte samlede realformue. Hvis vi tar bort formuen til de som er skattemessig bosatt i utlandet øker den effektive skattesatsen til 0,32 prosent. Vi finner at den effektive formuesskattesatsen varierte fra 0 til over 2 prosent. Dette bryter både med rettferdighetsprinsippet og skatteevneprinsippet, og det skyldes at ulike formuesobjekter har svært ulik verdsettelse.

I 2014 var den nominelle formuesskattesatsen én prosent av skattepliktig nettoformue (ligningsformue over et bunnfradrag på en million kroner). Den effektive formuesskatten kan bli lavere ved å investere i formuesobjekter med lavere verdsettelse enn markedsverdi, eller ved at ligningsmyndighetene verdsetter formuesobjektene annerledes enn Kapital. Generelt har fast eiendom blitt verdsatt lavere enn andre formuesobjekter, og ikke-børsnoterte selskaper verdsettes gjennomgående lavere enn børsnoterte selskaper.

For å vurdere skattebyrden er det interessant å sammenholde utlignet skatt med avkastningen på formuen. Vi finner at avkastningen fra 2014 til 2015 på formuen til de 400 rikeste familiene var 5,8 prosent. Dette er betydelig større enn veksten i økonomien målt gjennom BNP. Utlignet

skatt i 2014 tilsvarte 7,5 prosent av avkastningen. Hvis en slik utvikling fortsetter vil de rikeste familiene i Norge få en større og større andel av den totale formuen i samfunnet.

Vi har også sett på formuesskatten som andel av den samlede skattebetalingen til Kapital 400-familiene. Formuesskatten står for 57,1 prosent av deres utlignede skatt og må derfor sies å ha stor betydning for skattebyrden. Den personlige skatten vil reduseres betraktelig ved en fjerning av formuesskatten. Det ville blitt en økning i antall Kapital 400-familier som betaler under én million i utlignet skatt fra 37 til 115 i 2014. Formuesskatten er i tillegg avgjørende for at skattesystemet skal virke progressivt.

I andre del av oppgaven har vi sett på regelendringer i perioden 2006 til 2014. Vi finner at den effektive formuesskatten økte fra 0,15 prosent i 2006 til 0,24 prosent i 2014. Dette representerer en betydelig skjerpelse av formuesskatten for Norges 400 rikeste familier. Både utregningen av skattegrunnlaget og hvordan formuesskatten utlignes fra nettoformuen har bidratt til skjerpelsen.

Vi har i tillegg funnet resultater som tyder på at regelendringene har medført økt vridning mot investeringer i eiendeler med lav verdsettelse eller utflytting av skatteyttere. Dette kan vi se ved at skattegrunnlaget har økt mindre enn det verdsettelsesendringene skulle tilsi. Det kan skyldes skatteplanlegging, men kan også ha rene forretningsmessige eller personlige årsaker.